

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 12. junija 2014*

„Predhodno odločanje — Socialna politika — Direktiva 2003/88/ES — Organizacija delovnega časa — Plačani letni dopust — Denarno nadomestilo v primeru smrti“

V zadevi C-118/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landesarbeitsgericht Hamm (Nemčija) z odločbo z dne 14. februarja 2013, ki je prispela na Sodišče 14. marca 2013, v postopku

Gülay Bollacke

proti

K + K Klaas & Kock B.V. & Co. KG,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, E. Levits (poročevalec), sodnik, M. Berger, sodnica, S. Rodin in F. Biltgen, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za K + K Klaas & Kock B.V. & Co. KG M. Scheier, odvetnik,
- za nemško vlado T. Henze in J. Möller, agenta,
- za dansko vlado M. Wolff in V. Pasternak Jørgensen, agentki,
- za madžarsko vlado M. Fehér, K. Szíjjártó in K. Molnár, agenti,
- za vlado Združenega kraljestva L. Christie, agent, skupaj z E. Dixon, barrister,
- za Evropsko komisijo M. van Beek in F. Schatz, agenta,

* Jezik postopka: nemščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 7 Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 381).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med G. Bollacke in nekdanjim delodajalcem njenega pokojnega moža, družbo K + K Klaas & Kock B.V. & Co. KG (v nadaljevanju: K + K), zaradi pravice zainteresirane osebe, da prejme denarno nadomestilo za plačani letni dopust J. Bollackeja, ki na dan njegove smrti ni bil izrabljen.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 7 Direktive 2003/88, naslovljen „Letni dopust“, določa:
„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu zagotovijo pravico do plačanega letnega dopusta najmanj štirih tednov, v skladu s pogoji za upravičenost in dodelitev letnega dopusta, ki jih določa nacionalna zakonodaja in/ali praksa.
2. Minimalnega letnega dopusta ni mogoče nadomestiti z denarnim nadomestilom, razen v primeru prenehanja delovnega razmerja.“
- 4 Člen 15 te direktive, naslovljen „Ugodnejše določbe“, določa:
„Ta direktiva ne vpliva na pravico držav članic, da uporabljajo ali uvajajo zakone, podzakonske ali upravne akte, ki so ugodnejši za varovanje zdravja in varnosti delavcev, ali da olajšujejo ali dopuščajo izvajanje kolektivnih pogodb ali sporazumov, sklenjenih med socialnimi partnerji, ki so ugodnejši za varovanje zdravja in varnosti delavcev.“
- 5 Člen 17 navedene direktive določa, da lahko države članice od nekaterih njenih določb odstopijo. Vendar odstopanje ni dovoljeno glede člena 7.

Nemško pravo

- 6 Člen 7(4) zveznega zakona o dopustu (Bundesurlaubsgesetz) z dne 8. januarja 1963 (BGBl. 1963, str. 2) v različici, ki je veljala 7. maja 2002 (BGBl. 2002 I, str. 1529), določa:
„Če dopusta v celoti ali delno ni več mogoče dodeliti zaradi prenehanja delovnega razmerja, je treba zanj plačati nadomestilo.“
- 7 V skladu s členom 1922(1) civilnega zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch) s smrtjo osebe (uvedba dedovanja) njeno premoženje (zapuščina) kot celota preide na eno ali več oseb (dedičev).

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 G. Bollacke je žena in edina dedinja svojega pokojnega moža, ki je bil od 1. avgusta 1998 do 19. novembra 2010, ko je umrl, zaposlen pri družbi K + K.
- 9 J. Bollacke je bil od leta 2009 hudo bolan. V letu 2009 je bil več kot osem mesecev nezmožen za delo. Nato je bil ponovno nezmožen za delo od 11. oktobra 2010 do svoje smrti.
- 10 Ni sporno, da je imel J. Bollacke na dan svoje smrti vsaj 140,5 dneva neizrabljenega letnega dopusta.
- 11 G. Bollacke je z dopisom z dne 31. januarja 2011 od družbe K + K zahtevala denarno nadomestilo za te dni neizrabljenega dopusta. Družba K + K je ta zahtevek zavrnila z obrazložitvijo, da dvomi o podedljivosti te pravice.
- 12 Tudi prvostopenjsko sodišče je enak zahtevek, ki ga je pri njem vložila G. Bollacke, zavrnilo z obrazložitvijo, da v skladu s sodno prakso Bundesarbeitsgericht pravica do denarnega nadomestila zaradi neizrabljenega plačanega letnega dopusta po prenehanju delovnega razmerja ne nastane, če delovno razmerje preneha s smrtjo delavca. Predložitevno sodišče, pri katerem je bila vložena pritožba zoper to sodbo, se sprašuje o utemeljenosti te nacionalne sodne prakse glede na sodno prakso Sodišča v zvezi s členom 7 Direktive 2003/88.
- 13 V teh okoliščinah je Landesarbeitsgericht Hamm prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 7(1) Direktive 2003/88 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji ali praksi, v skladu s katero pravica do plačanega minimalnega letnega dopusta v primeru smrti delavca v celoti ugasne, in sicer poleg pravice do oprostitev delovne obveznosti, ki je ni več mogoče uresničiti, tudi pravica do plačila nadomestila plače za čas dopusta?
 2. Ali je treba člen 7(2) Direktive 2003/88 razlagati tako, da je pravica do denarnega nadomestila za plačani minimalni letni dopust v primeru prenehanja delovnega razmerja tako vezana na osebo delavca, da ta pravica pripada samo njemu, zato da lahko namen počitka in razvedrila, povezanega z dodelitvijo plačanega letnega dopusta, uresniči tudi pozneje?
 3. Ali je treba člen 7(1) Direktive 2003/88 razlagati tako, da je delodajalec dolžan delavcu ob upoštevanju varovanja zdravja in varnosti delavcev pri organizaciji delovnega časa letni dopust do poteka koledarskega leta ali najpozneje do poteka obdobja prenosa, upoštevnega za delovno razmerje, tudi dejansko dodeliti, pri čemer ni pomembno, ali je delavec vložil prošnjo za dopust?“

Vprašanja za predhodno odločanje

- 14 Predložitevno sodišče s tremi vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 7 Direktive 2003/88 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji ali praksi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero pravica do plačanega letnega dopusta ugasne, pri čemer ne nastane pravica do denarnega nadomestila na podlagi neizrabljenega dopusta, če delovno razmerje preneha zaradi smrti delavca, in če je odgovor pritrdilen, ali je prejetje takega nadomestila odvisno od predhodne prošnje zainteresirane osebe.
- 15 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča treba pravico do plačanega letnega dopusta vsakega delavca šteti za posebej pomembno načelo socialnega prava Unije, od katerega odstopanja niso mogoča in ki ga lahko pristojni nacionalni organi izvajajo samo v mejah, izrecno navedenih v Direktivi Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 2, str. 197), ki je bila

kodificirana z Direktivo 2003/88 (glej sodbe Schultz-Hoff in drugi, C-350/06 in C-520/06, EU:C:2009:18, točka 22; KHS, C-214/10, EU:C:2011:761, točka 23, ter Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, točka 16).

- 16 Poudariti je treba tudi, da člen 7 Direktive 2003/88 ne spada med določbe, od katerih Direktiva izrecno dopušča odstopanje (glej sodbo Schultz-Hoff in drugi, EU:C:2009:18, točka 24), in da ta direktiva ureja pravico do letnega dopusta in pravico do plačila iz tega naslova kot dva vidika ene pravice.
- 17 Nazadnje, Sodišče je že poudarilo, da če je delovno razmerje prenehalo, zaradi česar dejansko ni več mogoče izrabiti plačanega letnega dopusta, člen 7(2) Direktive 2003/88 določa, da ima delavec pravico do denarnega nadomestila, da se prepreči, da bi se zaradi te nemožnosti delavcu onemogočilo vsakršno koriščenje pravice do plačanega letnega dopusta, čeprav v denarni obliki (glej v tem smislu sodbi Schultz-Hoff in drugi, EU:C:2009:18, točka 56, ter Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, točka 29).
- 18 Sodišče je torej ugotovilo, da je treba člen 7(2) Direktive 2003/88 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji ali praksi, ki določa, da se ob prenehanju delovnega razmerja delavcu, ki je bil na bolniškem dopustu celotno referenčno obdobje in/ali obdobje za prenos ali del tega obdobja, zaradi česar ni mogel uresničiti pravice do plačanega letnega dopusta, ne plača nobeno denarno nadomestilo za neizrabljeni plačani letni dopust (sodba Schultz-Hoff in drugi, EU:C:2009:18, točka 62).
- 19 Ob upoštevanju te sodne prakse je treba preučiti, ali lahko dogodek, kot je smrt delavca, s katerim preneha delovno razmerje, prepreči, da se pravica do plačanega letnega dopusta spremeni v pravico do denarnega nadomestila.
- 20 V zvezi s tem je treba poudariti, da je ta pravica do letnega dopusta le en od dveh vidikov temeljnega načela socialnega prava Unije, ki vključuje tudi pravico do plačila (glej v tem smislu sodbo Schultz-Hoff in drugi, EU:C:2009:18, točka 60 in navedena sodna praksa).
- 21 Izraz „plačan letni dopust“, ki ga je zakonodajalec Unije med drugim uporabil v navedenem členu 7 Direktive 2003/88, namreč pomeni, da mora biti med letnim dopustom v smislu tega člena delavec prav tako plačan. Z drugimi besedami, delavec mora tudi za to obdobje počitka in razvedrila prejeti običajno plačo (glej v tem smislu sodbe Robinson-Steele in drugi, C-131/04 in C-257/04, EU:C:2006:177, točka 50; Schultz-Hoff in drugi, EU:C:2009:18, točka 58, ter Lock, C-539/12, EU:C:2014:351, točka 16).
- 22 Sodišče si mora prizadevati za zagotavljanje spoštovanja te temeljne pravice delavca, ki jo določa pravo Unije, pri čemer člena 7(2) Direktive 2003/88 ne sme razlagati ozko in v škodo pravic, ki so z njim zagotovljene delavcu (glej v tem smislu zlasti sodbo Heimann in Toltschin, C-229/11 in C-230/11, EU:C:2012:693, točka 23 in navedena sodna praksa, ter sklep Brandes, C-415/12, EU:C:2013:398, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 23 Nato je treba, v skladu s stališči madžarske vlade, poudariti, da člen 7(2) Direktive 2003/88, kot ga razlaga Sodišče, za nastanek pravice do denarnega nadomestila ne določa nobenega drugega pogoja, kot da delovno razmerje preneha in da delavec ni izrabil celotnega letnega dopusta, do katerega je bil upravičen na dan prenehanja delovnega razmerja.
- 24 Nazadnje, ugotoviti je treba, da je prejetje denarnega nadomestila, če je delovno razmerje prenehalo s smrtjo delavca, nujno za zagotovitev polnega učinka pravice do plačanega letnega dopusta, ki je delavcu zagotovljena na podlagi Direktive 2003/88.
- 25 Če bi obveznost plačila za letni dopust ugasnila s prenehanjem delovnega razmerja zaradi smrti delavca, bi to namreč pomenilo, da bi nepredvidljiva okoliščina, na katero ne moreta vplivati niti delavec niti delodajalec, povzročila retroaktivno popolno izgubo same pravice do plačanega letnega dopusta, kot je določena v členu 7 Direktive 2003/88.

- 26 Te določbe Direktive 2003/88 iz vseh teh razlogov ni mogoče razlagati tako, da navedena pravica lahko ugasne zaradi smrti delavca.
- 27 Poleg tega, ker člen 7(2) Direktive 2003/88 za nastanek pravice do denarnega nadomestila ne določa nobenega drugega pogoja, kot da delovno razmerje preneha, je treba ugotoviti, da prejetja takega nadomestila ni mogoče pogojevati z obstojem predhodne prošnje za nadomestilo.
- 28 Navedena direktiva to pravico namreč določa neposredno, ne da bi moral zadevni delavec v zvezi s tem ukrepati na določen način, pri čemer je lahko ta pravica pogojena zgolj z izrecno določenimi pogoji, tako da je okoliščina, da delavec ni predhodno zaprosil za denarno nadomestilo na podlagi člena 7(2) te direktive, povsem brezpredmetna.
- 29 Iz navedenega je razvidno, da člena 7 Direktive 2003/88 ni mogoče razlagati tako, da delodajalcu pokojnega delavca zaradi smrti, s katero delovno razmerje preneha, ni treba izplačati denarnega nadomestila, do katerega bi bil ta delavec v običajnih okoliščinah upravičen na podlagi neizrabljenega plačanega letnega dopusta, in da prejetja takega nadomestila ni mogoče pogojevati z obstojem predhodne prošnje za nadomestilo.
- 30 Iz navedenih ugotovitev izhaja, da je treba na postavljena vprašanja za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 7 Direktive 2003/88 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji ali praksi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero pravica do plačanega letnega dopusta ugasne, pri čemer ne nastane pravica do denarnega nadomestila na podlagi neizrabljenega dopusta, kadar delovno razmerje preneha zaradi smrti delavca. Prejetje takega nadomestila ne more biti odvisno od predhodne prošnje zainteresirane osebe.

Stroški

- 31 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 7 Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji ali praksi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v skladu s katero pravica do plačanega letnega dopusta ugasne, pri čemer ne nastane pravica do denarnega nadomestila na podlagi neizrabljenega dopusta, kadar delovno razmerje preneha zaradi smrti delavca. Prejetje takega nadomestila ne more biti odvisno od predhodne prošnje zainteresirane osebe.

Podpisi